N°. 380. **DE GRONDWET.** 1854.

VERSCHIJNT
Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

PRIJS DER ADVERTENTIEN:
Van één tot zes regels . . . . . . ƒ 1.00.
Voor elken regel meer . . . . . . » 0.15.
Behalve de 35 cts. zegelgeld.
Aankondigingen van geboorte, huwelijken en overlijden, worden geplaatst tegen betaling van ƒ 1, het zegelregt daaronder begrepen.

DINGSDAG 15 AUGUSTUS.

UITGEVER-DIRECTEUR:
C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.
Hoofd-Correspondenten M. Schooneveld en Zoon, Beurssteeg, te Amsterdam.
Brieven franco aan het Bureau De Grondwet. Jan Hendrikstraat, n°. 259.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . . ƒ 4.50.
Voor de overige steden des Rijks . . . . . 5.50.

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indie:
VAN HAREN NOMAN EN KOLFF, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het abonnement ƒ 70, Ned. Cour.

Welke is de verhouding, die voortaan tusschen Kerk en Staat in Nederlandsch Indië zal bestaan, na de aanneming van het 124ste artikel van het Regeringsreglement?

Dit is de vraag, welke wij thans te onderzoeken hebben.

Luidens art. 124 zal, voor het vervolg, in de bestaande inrigting en het bestuur der Christelijke kerkgenootschappen geene verandering gebragt kunnen worden, dan met wederzijdsch goedvinden van den Koning en het bestuur van het betrokken kerkgenootschap.

Wij vinden hier vooreerst een lijnregten strijd met art. 1 van de Wet op de Kerkgenootschappen. Dáár toch wordt verklaard, dat aan alle Kerkgenootschappen is en blijft *de volkomen vrijheid* verzekerd, alles, wat hunne godsdienst en de uitoefening daarvan in hunnen eigen boezem betreft, te regelen. Alleen moeten de bepalingen, *betreffende de inrigting en het bestuur*, door de bestuurders of hoofden der Kerkgenootschappen aan den Koning worden *medegedeeld*. Er is dus geenerlei overleg, geenerlei medewerking tot het daarstellen van veranderingen in inrigting en bestuur, zelfs geene goedkeuring der Regering noodig, dan zooveel de bepalingen, die gemaakt zijn, de medewerking van het Staatsgezag vereischen. Voor Indië daarentegen zien wij bepaald; dat de Kerk niet zal zijn een ligchaam *in* den Staat, maar een ligchaam *nevens* den Staat, dat met den Staat onderhandelt en in overleg treedt; aan wie, ten opzigte van haar inrigting en bestuur, zooveel magt wordt verleend, dat zij elken, door de Regering voorgenomen, maatregel kan onmogelijk maken, die tot elke verandering vooraf hare toestemming moet geven.

Wij onderzoeken hier de vraag niet: of het noodig is geweest, om voor Indië af te wijken van de beginselen, die in de Wet op de Kerkgenootschappen zijn nedergelegd, en waaraan het tegenwoordige Ministerie zijn ontstaan heeft te danken? Maar wij vragen, of, zoo afwijking van die beginselen al noodig gekeurd werd, dan de vastgestelde regeling wel voldoen kan aan het doel, om de Kerk in hare handelingen te beperken, dat men zich dan gewis zal hebben voorgesteld? Wij betwijfelen dit zeer en zouden gaarne wenschen, daarop een bevredigend antwoord te kunnen ontvangen. Vreemd en zonderling is het echter in allen deele, dat de Regering — die reeds van den beginne haar best deed, om de April-beweging en het protest in wettelijken vorm te doen vergeten — het eerst de poging doet, om, zonder noodzaak, van die beginselen af te wijken, welke, zelfs volgens het April-programma, behooren tot de ware toepassing van het begrip, dat de Kerk is *in* en niet *buiten* den Staat. Niet minder zonderling is het, dat *deze* Kamer er in berust heeft, om, bij de eerste gelegenheid de beste, een dementi te geven aan het werk, waarop April-Ministerie en April-Kamer zich het meest mogen beroemen.

Maar de verhouding, die voortaan tusschen Kerk en Staat in Nederl. Indië zal bestaan, is voor de verschillende kerkgenootschappen ook verschillend. Terwijl het Hervormde kerkgenootschap geheel aan het goedvinden der Regering zal zijn onderworpen, wordt het Roomsch-Katholijke ten eenemale geëmancipeerd.

Art. 124 spreekt »van het bestuur van het betrokken kerkgenootschap.« Wat is het bestuur van het Hervormde, wat van het Roomsch-Katholijke kerkgenootschap?

Het bestuur van het Hervormde kerkgenootschap is geen onafhankelijk bestuur, is zelfs geen eigenlijk *kerkbestuur*. Het wordt niet gekozen uit de gemeente, door de leden; zijne leden worden benoemd en ontslagen door den Gouverneur-Generaal, gelijk de commissie voor de Hervormde Kerk van Nederl. Indië in Nederland benoemd en ontslagen wordt door den Koning. Autonomie van het Hervormde kerkgenootschap is dus, bij dezen stand van zaken, ten eenemale ondenkbaar. Het aldus gekozen bestuur mist elk karakter, elke eigenschap van zelfstandigheid en onafhankelijkheid; het is buiten kijf, dat zijne leden, zoodra zij handelen wilden in strijd met den geest en de wenschen der Regering, ontslagen zouden worden, om zich door meer volgzame mannen te zien vervangen. Voor het Hervormde Kerkgenootschap bestaat dan ook niet de geringste waarborg in de bepaling, dat bij elke verandering in zijne inrigting en zijn bestuur, de toestemming van zijn Bestuur zal noodig wezen. In *schijn* bezit dat kerkgenootschap een eigen bestuur, maar *in werkelijkheid* is het de Gouverneur-Generaal, die in Indië, de Koning, die in Nederland het Hervormde kerkgenootschap van Nederlandsch Indië bestuurt. Door art. 124 is alzoo het Hervormde kerkgenootschap geheel afhankelijk gesteld van de Regering. De predikanten zijn ambtenaren, door het Opperbestuur benoemd en ontslagen; het bestuur is niet minder uit ambtenaren zamengesteld, en het zegt dus niets, wanneer de Regering de toestemming noodig heeft van mannen, die aan haar hunne waardigheid te danken hebben, en die zij slechts tot wederopzeggens toe bekleeden.

Geheel anders is evenwel de toestand van het Roomsch-Katholieke kerkgenootschap. In Indië is een bisschop *in partibus infidelium*. Het is dus eene missie, gelijk hier te lande was vóór het herstel der hiërarchie in 1853. Het Roomsch-Katholijke kerkbestuur staat alzoo onder de onmiddellijke leiding van den Paus; of liever, het is de Paus, die, volgens art. 124 van het aangenomen Regerings-reglement, uitmaakt »het bestuur van het betrokken kerkgenootschap«. Het in Indië aanwezige bestuur van het Roomsch-Katholieke kerkgenootschap kan zonder toestemming van den Paus geenerlei verandering maken in zijne inrigting en in zijn bestuur; want het is eene *missie* en geene zelfstandige Kerk, zoo als, na het herstel der hiërarchie, thans is het Roomsch-Katholieke kerkgenootschap hier te lande. Elke verandering alzoo in inrigting en bestuur, die hetzij door de Regering, hetzij door het Roomsch-Katholieke kerkgenootschap voortaan zal verlangd worden, moet eene onderhandeling ten gevolge hebben tusschen den Koning en den Paus; en geenerlei verandering kan tot stand gebragt worden, dan ten gevolge van het wederzijdsch goedvinden van beiden: en zoo doende zal het sluiten van concordaten op nieuw onvermijdelijk wezen.

Wij treden hier volstrekt niet in eene beoordeeling, of het goed is, dat op die wijze ten aanzien van het Roomsch-Katholieke kerkgenootschap is bepaald geworden. Wij misgunnen het die zelfstandigheid en die vrijheid van beweging en handeling in geenen deele. Maar geheel anders is het met de vraag: of het Hervormde kerkgenootschap, billijkerwijs, zoo afhankelijk mag gesteld worden, terwijl het Roomsch-Katholieke zoo ten eenemale geëmancipeerd wordt?

Het verschijnsel, waartoe *deze* Regering en *deze* Kamer aanleiding heeft gegeven, is inderdaad zeer vreemd. Wanneer men de onderteekenaars der April-adressen, de kiezers, die de April-mannen ter Tweede Kamer zonden, voorspeld had, dat *deze* Kamer en *deze* Regering, geroepen en in het leven gebragt, om Nederland van de bisschopsvrees te genezen, om wat men noemde »den ultramontaanschen overmoed« te stuiten, het Hervormde kerkgenootschap aan banden zou leggen, en het Roomsch-Katholieke daarentegen emanciperen: wat zou het antwoord op zoodanige voorspelling zijn geweest?

En evenwel zien wij dat gebeuren. Terwijl de Minister van Justitie een »spons« verlangde, om de April-beweging uit de bladzijden onzer historie weg te wisschen, gebruiken de Minister van Kolonien en *deze* Kamer een krachtiger middel, om, in tegenovergestelde rigting van de Regering der tegenovergestelde rigting, als het ware amende honorable te doen jegens het Roomsch-Katholieke kerkgenootschap.

Wij hebben daartegen niets; maar waarom, als een gevolg van deze reactie, het Hervormde kerkgenootschap *nu* in knellender banden moet gelegd worden dan het Roomsch-Katholieke; waarom de April-Regering dit voorstelde en de April-Kamer het aannam: dat is een vraagstuk, hetwelk wij de *Amsterdamsche Courant* en den *Nieuwsbode* gaarne ter oplossing geven.

## Een afscheid aan *deze* Tweede Kamer.

*Deze* Tweede Kamer heeft hare rol uitgespeeld. Nog een enkelen dag, aan onderwerpen van ondergeschikt belang gewijd, en de leden keeren naar huis — sommigen om niet terug te komen.

Wij mogen dus wel een kort overzigt houden, wat door die vergadering is verrigt; door die vergadering, geboren uit de April-beweging, die anderhalf jaar bezig is geweest de belangen van den Staat waar te nemen.

In hoe verre zijn wij, onder haar gezag, gevorderd? In welk opzigt zijn wij vooruitgegaan? — Wat heeft haar invloed ten goede uitgewrocht?

Wij stonden in den aanvang van het vorige jaar op een zeer schoon standpunt. Orde in de finantiën, eene welgevulde schatkist, overal bloei en welvaart, deden het vooruitzigt ontstaan, dat wij met ijver zouden kunnen voortgaan om het binnenlandsche bestuur te organiseren, openbare werken van algemeen nut voort te zetten of te ondernemen, alle krachten van den Staat op te wekken. Inderdaad, op dat tijdstip was er reden, spoedig eene invoering van eene nieuwe regterlijke organisatie en andere organieke wetten, maar ook vooral eene merkbare wijziging van ons belastingstelsel, waardoor de nijverheid ontlast zou worden, te verwachten.

Wij werden eensklaps gestuit door de April-beweging, door het ontslag van het ministerie, door de ontbinding der Tweede Kamer. Een nieuw bestuur, eene nieuwe Tweede Kamer traden op. Wat hebben zij verrigt?

De eerste zitting is voorbijgegaan in de meest nuttelooze discussiën. Die tijd is letterlijk verspild. Ja, er is eene wet op de Kerkgenootschappen in tot stand gekomen; maar eene wet, nooit tot uitvoering bestemd, die nooit uitgevoerd is of zal worden, of het moest zijn om dezen of genen eens te kwellen. Zij staat daar in ons Staatsblad als een doode boom; als een dood paard aan een boom gebonden, zeggen zelfs de kerkelijke mannen, thans reeds door den minister van binnenlandsche zaken verloochend.

De zitting van dit jaar is uitvoeriger geweest, heeft meer *werk* uitgeleverd; maar ook meer vruchten.

De voornaamste resultaten waren: De aanneming eener begrooting, waarbij wij weder vele stappen zijn achteruit gegaan, waarbij men weder merkelijk is afgeweken van het vorig spaarzaam en zuinig beheer. Geen hoofdstuk der begrooting of het is geklommen. En ware het daarbij gebleven. Maar neen, tallooze aanvullingswetten, zoo zelfs dat *deze* Kamer hare ontevredenheid daarover te kennen gaf. Eene merkbare uitbreiding van het leger verslindt alleen 1½ millioen; van 10 millioen en 4 ton is de begrooting van oorlog tot bijna 12 millioen gestegen. En de uitkomst zal leeren, dat het overschot, waarop wij gewoon werden te rekenen, zeer ingekrompen zal zijn.

Een tweede resultaat was de verwerping van het voorstel om vermindering van lasten in te voeren; eene verwerping onverholen gekenmerkt als alleen uit *partijschap* voortvloeijende. Vrees om invloed en den dank der natie te gunnen aan mannen, die men tot eene vijandige partij rekende, deed een voorstel afstemmen, dat men op zich zelf zeer wenschelijk zou hebben gekeurd. Al had *deze* Kamer geen ander blijk van haren aard gegeven: het ware genoeg om haar te kenschetsen.

Ten slotte twee groote wetten, de Armenwet en het regeringsreglement voor Oost-Indie.

Bij de armenwet was de ijver levendig. Vier honderd redevoeringen getuigen het. Kon men anders verwachten van mannen *door* en *om* eene kerkelijke factie gekozen? — Maar wat vruchten leverde die ijver op? Men leze, zoo men er moed toe heeft, de discussien. Men zal ontwaren dat de zaak, waarom het eigenlijk te doen was, *de zaak der armen*, geheel op den achtergrond werd geschoven; en dat een rijkdom van woorden werd verspild om de zaak der armbestuurders te bepleiten, zeggen wij liever de eigenliefde den diakenen te vleijen.

Er is eene armenwet tot stand gekomen, ja, maar die weinigen voldoet. De kerkelijke mannen zijn maar half te vreden; de antirevolutionnairen in 't geheel niet; de constitutionnelen, die in de armenzorg eene zaak van *publiek belang* zien, nog minder. Wij voor ons kunnen er vrede mede hebben, de qualificatie der regering aannemende, dat het eene *overgangswet* is. Maar is het geen ijdel pogchen van de ministeriële bladen als zij wijzen op die

Armenwet als op eene onvergankelijke heldendaad? Als de regering zelve erkent, dat het niet meer is dan eene wet van transitie; als de antirevolutionairen haar noemen eene *ruine*, een *puinhoop* van de vorige ontwerpen; en als ieder verstandig man er niet anders in vinden kan dan eene stelsellooze transactie; de ontwerpen van Thorbecke gefatsoeneerd en ontwricht naar de eischen der kerkelijke factie.

Wij gunnen aan *deze* Kamer den roem dier Armenwet.

En nu het regeringsreglement voor Oost-Indië. Daarbij was de ijver minder groot, en gaf zich slechts lucht in vóór te stemmen, te zwijgen en te haasten. Doorgaans ontbraken bij de discussiën minstens een derde der leden, dikwijls meer, somwijlen meer dan de helft, zoodat de voorzitter, wegens het gemis van het wettig aantal leden, de discussiën moest uitstellen. Aan die discussiën namen slechts *enkelen* deel. De kerkelijke ijver had uitgevuurd op de armenwet, en voor de belangen onzer koloniën, die dan waarlijk voor Nederland niet onverschillig zijn, had men geen oor. In alle haast nu nog eenige wetjes aangenomen — en dan naar huis.

Zietdaar de vruchten van het kerkelijk parlement. Wij zeggen dit niet uit hatelijkheid tegen de leden van *deze* Kamer individuëel, o. neen; zij kunnen het niet helpen; zij kunnen hunnen oorsprong, den oorsprong der Kamer niet veranderen. Hoe wil men, dat uit eene troebele bron, helder water zou loopen? — En de bron, waaruit *deze* Kamer ontsproot, was troebel door kerkelijke geschillen.

Daarin is gelukkig merkbare wijziging gekomen; de helft althans treedt af, en onder de nieuw benoemden treft men verscheidene mannen aan, die waarlijk van die troebele bron niets weten willen, maar van het helderst staatkundig water zijn.

Met den wensch, dat de volgende zitting de blijken zal dragen, dat die troebele bron meer en meer verstopt geraakt, nemen wij afscheid van *deze* Kamer. Requiescat in pace! (*IJsselbode.*)

# Buitenland.

### ALGEMEEN OVERZIGT.

Eergisteren heeft de Fransche *Moniteur* betrekkelijk de Oostersche quaestie twee staatsstukken medegedeeld, die, hoezeer zeer laat openbaar gemaakt en daardoor een gedeelte van het gewigt verloren hebbende, evenwel van groot belang zijn. Die stukken zijn 1°. het antwoord, dat Rusland op de sommatie van Oostenrijk tot ontruiming der Donau-vorstendommen heeft gegeven, en 2°. het wederantwoord der Fransche Regering naar aanleiding van de medeling van dat stuk door Oostenrijk. Het eerste dezer stukken is in den vorm eener depêche van den graaf van Nesselrode aan den prins Gortschakoff, Russisch gezant te Weenen; het tweede in dien eener depêche van den heer Drouin de Lhuys aan den heer de Bourgueney, den gezant van Frankrijk te Weenen. In het eerste stuk betoogt de heer van Nesselrode, dat men niet kan aannemen, dat het bezetten van de Donau-vorstendommen de eenige beweegreden van den oorlog is geweest. Indien men dit denkbeeld al kon aannemen, dan is de vraag of Oostenrijk waarborgen kan geven, dat de ontruiming der vorstendommen niet zal strekken om Rusland aan zijne vijanden prijs te geven of zijne militairen op het spel te zetten? Werden zoodanige waarborgen gegeven, dan is de Czaar bereid om volgens de wenschen en overeenkomstig het belang van Duitschland in onderhandeling te treden, omtrent het tijdstip der ontruiming. Ook de Czaar wenscht den vrede; hij wenscht geene inlijving van die vorstendommen in zijn rijk; hij wil evenmin de ineenstorting van het Ottomanische rijk. De Czaar kan in zoo ver het Weener protocol van 9 April onderschrijven; de hoofdvoorwaarden toch zijn; de integriteit van Turkije, hetgeen een punt is, dat Rusland steeds heeft gewild; deze integriteit zal door Rusland niet bedreigd worden, zoolang zij geëerbiedigd wordt door de mogendheden, die thans de wateren en het grondgebied des Sultans bezetten; de ontruiming der vorstendommen onder behoorlijke waarborgen; bevestiging van de regten der Christenen in Turkije. De Czaar heeft steeds verklaard, dat mogt men van het denkbeeld uitgaan, dat de burgerlijke regten, zooals die in het protocol van 9 April worden omschreven, onafscheidelijk zijn van de godsdienstige regten, hij dan gaarne bereid is om mede te werken tot het waarborgen van de regten der Christenen in Turkije, wanneer de eischen worden toegestaan, die hij betrekkelijk de godsdienstige regten aan de Porte heeft gedaan, en die, zoo zij mogten worden toegestaan, de oorzaak van het geschil zouden wegruimen.

De Czaar heeft zich intusschen genoodzaakt gezien, om van de aldus door hem gestelde voorwaarden af te zien; zeer gewigtige redenen van noodzakelijkheid moeten hem dus wel gedwongen hebben tot de onvoorwaardelijke ontruiming der Vorstendommen over te gaan, daar hij er kort geleden nog zoo gewigtige voorwaarden aan verbond.

Het antwoord van den heer Drouin de Lhuys intusschen is van veel grooter belang, omdat men daarin den grondslag aantreft, waarop de Westersche mogendheden bereid zouden zijn, om over den vrede te onderhandelen. De Fransche *Moniteur* doet opmerken, dat de sedert voorgevallene gebeurtenissen niets in de stemming van Frankrijk en Engeland hebben veranderd. Die voorwaarden hebben wij reeds te dikwijls aan onze lezers medegedeeld, dan dat wij ze hier behoeven te herhalen. Eene der belangrijkste is de overbrenging van een gedeelte van de zeemagt uit de Zwarte zee naar de Oostzee. De *Moniteur* zegt, dat de Westersche mogendheden nu ook in niets hunne voorwaarden wijzigen. De ontruiming der Vorstendommen is een gevolg van de krijgs-operatien en geenzins eene diplomatieke concessie; dat blad voegt er bij, dat het te verwachten is, dat Oostenrijk dit feit uit hetzelfde oogpunt zal blijven beschouwen en geenzins zal afzien van de waarborgen, die het, ook in het belang van de bevestiging van den vrede, van Rusland vordert.

Opmerkelijk is het, dat de *Frankfürter Zeitung*, die van eene officiële zijde uit Weenen berigten ontvangt, in zijn n°. van den 9 dezer geheel op denzelfden toon als de Fransche *Moniteur* spreekt.

Intusschen deelen de dagbladen tallooze beschouwingen mede over de verdere houding van Oostenrijk en over den inhoud en de strekking der Nota's, die den 8sten te Weenen zijn gewisseld. Wij gelooven niet aan eene krachtdadige medewerking van Oostenrijk in den strijd, hoezeer het zich bij die Nota's verbonden zou hebben om geene afzonderlijke onderhandelingen aan te knoopen met Rusland over het herstel van den vrede en het de meening blijft, dat Rusland waarborgen behoort te geven, dat de rust van Europa niet weder door zijne hooggaande eischen over hetzelfde onderwerp zal worden verstoord. Oostenrijk zou deel hebben kunnen nemen aan den strijd in geval van eene voortdurende bezetting van de Vorstendommen door de Russen; maar nadat dezen die provincien ontruimd hebben, kan het verder groot belang hebben bij nader waarborgen, maar het is niet waarschijnlijk, dat het voor het verkrijgen daarvan de wapenen zal opvatten.

Niet onbelangrijk, in verband met deze beschouwing, is het berigt, den 11den dezer over Weenen ontvangen, dat de regementen kurassiers van de garde, die uit Petersburg naar de grenzen trokken, bevel hebben ontvangen niet verder voort te gaan.

Men meldt overigens, dat de Weener Conferentie heden zou bijeenkomen. Hoezeer dit berigt in de tegenwoordige omstandigheden niets onwaarschijnlijks bevat, zullen wij de nadere bevestiging daarvan afwachten, daar dit berigt reeds zoo dikwijls is gemeld.

Onze lezers zullen onder de Engelsche post zien, dat vóór de sluiting van de zitting het Britsche Ministerie eene scherpe interpellatie heeft moeten beantwoorden over de wijze, waarop het de Oostersche quaestie behandelde. In diezelfde zitting heeft lord Clarendon het twijfelachtig doen voorkomen, dat de prinsen Ghika en Stirbey als hospodars van Wallachije en Moldavie zouden worden hersteld, en als of er eerst een onderzoek over hun vroeger bestuur zou plaats hebben. Onze lezers weten intusschen, dat die zaak overeenkomstig den wensch van Oostenrijk te Konstantinopel bepaald is geregeld.

Van het oorlogstooneel verneemt men alleen, door den Franschen *Moniteur*, dat de Turksche voorhoede den 7den dezer Bucharest is binnengerukt. Op twee uren van die stad stonden nog zeven regementen Russische kavallerie. De aankomst der Turken werd met vreugdegejuich begroet. Omer-Pacha bevindt zich nog te Rutschuk.

Het schijnt, dat de bezetting van de Alands-eilanden en het bombardement van Bomarsund ditmaal feiten zijn.

De rede, waarmede de Koningin van Engeland den 12 dezer de zitting van het Engelsche Parlement geprorogeerd heeft, hebben wij in onze Engelsche post opgenomen. Die rede bevat, zoo als men zien zal, niets merkwaardigs.

In de zitting van Vrijdag heeft lord Clarendon nog bij het overleggen van stukken betrekkelijk Havana in het Hoogerhuis, groote hulde gebragt aan het karakter van den tegenwoordigen kapitein-generaal van Cuba, die, volgens hem, de tractaten, tot vernietiging van den slavenhandel zeer nauwkeurig doet naleven.

De berigten uit Spanje stellen dat land nog steeds voor, als worstelende om uit den toestand van verwarring te geraken, die elke omwenteling ten gevolge heeft. Het groote struikelblok tegen het herstel van de orde bestond in het aanwezen van de Koningin-Moeder. De haat, die zij zich van alle kanten op den hals had gehaald, is ontzettend. De bevolking, wilde hare teregtstelling, en gewis zoude dit de grootste verwikkelingen ten gevolge hebben gehad, daar Koningin Isabella II alles zou moeten aanwenden om hare moeder te redden. Wij laten de berigten uit Spanje betrekkelijk de gesteldheid der gemoederen in dit opzigt dan ook volgen (zie Fransche Post).

Wij beschouwen het dan ook als eene gelukkige omstandigheid, dat het Ministerie en Koningin Isabella, verlost zijn geworden van dezen geweldigen steen des aanstoots door de vlugt van de Koningin-Moeder. Volgens eene depêche van den 10 Augustus uit Madrid, heeft men aldaar op officiële wijze bekend gemaakt, dat Koningin Christina er in geslaagd is, langs een onderaardschen gang van Cuerta uit het paleis te vlugten. Zij heeft hare diamanten medegenomen, en is in de rigting van de Fransche grenzen gevlugt. Door dit feit verliezen alle redeneringen, die men omtrent den toestand des lands had gemaakt, veel van hun gewigt. Wij beschouwen deze gebeurtenis als een krachtig middel, om de rust in de opgewondene gemoederen te doen terugkeeren.

### ENGELSCHE POST.

**Londen**, 12 Augustus. Heden is het Parlement door de Koningin met de volgende aanspraak geprorogeerd:

«Mylords en Mijne Heeren,

«De stand der zaken veroorlooft mij u van uwe langdurige werkzaamheden te ontheffen.

«Mijne heeren leden van het huis der gemeenten, bij het sluiten der zitting strekt het mij tot een waar genoegen mijne voldoening uit te drukken over den ijver en de geestkracht, waarvan gij blijken hebt gegeven door het voorbereiden van de middelen tot krachtige voortzetting van den oorlog, waarin wij gewikkeld zijn geworden, ondanks mijne pogingen om dien te vermijden.

«Deze vrijgevigheid in het toestaan der subsidien voor de openbare dienst, vereischt mijne warmste dankbetuigingen en ofschoon Ik de vermeerdering der lasten van mijn volk betreur, erken Ik volkomen uwe wijsheid in het opofferen van beschouwingen van ondergeschikt belang en om regtstreeksche behoeften van den oorlog te voorzien, dat er eenige vermeerdering is gekomen in de gev staatsschuld.

«Mylords en mijne Heeren,

«Met de opregte medewerking van den Keizer Franschen, zullen mijne pogingen strekken om kr dien eerzuchtigen en aanvallenden geest van Rusland onderdrukken, die ons verpligt heeft de wapenen op vatten ter verdediging van een bondgenoot en om toekomstige rust van Europa te verzekeren.

«Gij zult met mij den moed en de volharding bew deren, die door de troepen van den Sultan aan den zijn gelegd in hunne verdediging van Silistria en in hun verschillende krijgsoperatien aan den Donau.

«Ten gevolge van de klimmende belangrijkheid der a gelegenheden met betrekking tot de voortzetting van oorlog, is het onderzoek van eenige der onderwerpen die Ik bij den aanvang der zitting aan Uwe aandacht aanbevolen, belet geworden; maar Ik erken volgaarne zorgen en den ijver, waarmede gij verschillende bela rijke en hoogst nuttige maatregelen hebt genomen.

«Niet alleen hebt gij eene wet aangenomen tot op stelling van de kustvaart van het Vereenigde Konin en om de laatste wettelijke beperking op het gebruik vreemde schepen op te heffen, maar gij hebt ook de ge grondwetgeving betreffende de scheepvaart herzien en vestigd.

«De wet tot daarstelling van een regtstreeksch t van het huis der gemeenten op de lasten, voortvloeij uit de inning der belastingen, zal door het veroorz van vereenvoudiging, krachtiger werking geven aan belangrijk beginsel van de constitutie. Ik verheug m te merken, dat uwe aandacht gevestigd is geweest op beteringen in de regtsbedeeling. Ik voorzie het groote deel van de verbeteringen, die gij hebt gebragt in de cedure voor de hooggeregtshoven.

«De maatregelen die gij hebt genomen om de organ van de universiteit van Oxford en de constitutie da te verbeteren; zullen, naar ik hoop, veel toebreng haar nut te vermeerderen en om den roem van die g bron van licht te verspreiden.

«Ik heb gaarne mijne goedkeuring gegeven aan maatregel, dien gij genomen hebt, om kuiperijen verkiezingen te keer te gaan en ik hoop, dat die afdoende mogen zijn om een kwaad uit te roeijen zoo het niet gestuit ware geworden, eene groote ons stelsel van vertegenwoordiging had geworpen.

«Mijn ernstigste wensch is dat gij, in uwe resp graafschappen terugkeerende, den geest van een eendragt moogt behouden. Van de weldaden van de met het buitenland beroofd, is het meer dan ooit dat wij al onze pogingen aanwenden om onzen t in het binnenland te verbeteren en het is met de g genoegdoening, dat ik de vorderingen van de nij en de algemeene welvaart zie, die gelukkig in o zich vertoonen.

«Diep getroffen door deze voordeelen, is mijne n bede, dat wij voortdurend de gunst van den Aller mogen genieten en dat wij onder Zijne genadige b ming in staat mogen worden gesteld om de tegenw verwikkelingen eervol ten einde te brengen.»

Het Parlement is tot 19 October geprorogeerd.

— Den 10den heeft de markies van Clanricard Hoogerhuis de wijze, waarop de oorlog in het Oo voerd wordt, heftig aangevallen; hij ontkende blokkade krachtig genoeg werd voortgezet, bekla over de afwezigheid van kanonneerbooten in de en keurde de bezetting der Vorstendommen door O af. Volgens zijne zienswijze verdiende die mogend dan wantrouwen. Hij besloot met zijne goedkeur de expeditie naar de Krim hoogelijk te kennen te

Lord Clarendon beantwoordde hem. Hij zeide, staatkunde van Engeland nooit ondergeschikt gewee zijn aan die van Oostenrijk, en hij betoogde, d sultaten van den oorlog tot nog toe hoogst zijn. De Russen zijn uit de Vorstendommen te ken, zij hebben het beleg van Silistria opgebr Oostzee is geblokkeerd, de Grieksche opstand ge het verbond der Westersche mogendheden is in ooit. Dit alles is in vijf maanden tijds geschied. heeft verder geene gevolgen gehad.

— Men verwacht tegen Maandag de openbaar voorwaarden van de Turksche leening. Zij zal ponden bedragen, tegen 80 worden uitgegeven rente geven, bepaaldelijk door de schatting van gewaarborgd, op 282,000 ponden berekend; zij lost worden à pari in jaarlijksche stortingen van minstens, van 1 Maart 1856 af, alles gehypothe de inkomsten van Turkije.

De eerste storting zal 15 pct. moeten bedragen volgd worden door maandelijksche stortingen 20 pct. en van tweemalen 15 pct. Een gedeelte leening zal te Parijs worden aangeboden, en de vers zullen het regt hebben voor een millioe meer in te schrijven binnen den tijd van een onder dezelfde voorwaarden. Boven die som twee millioen, na vijf maanden, à 85 opnemen zondere firman zal de betaling van de Egyptisch aan Engeland bevelen. Het Engelsche Gouver zijnerzijds alle ondersteuning aan de inschrijver

### DUITSCHE POST.

**Hamburg**, 12 Aug. De twee Engelsche st gaan voort met de vijandelijkheden in de golf (Witte zee), de bevolking van het vasteland echter zeer vijandig tegen hen en de tegens daar een werkelijk nationaal karakter aan.

Volgens de laatste berigten uit de golf van Fi sir Ch. Napier, ofschoon welligt een weinig

zakelijkheid erkent om de nuttelooze gestrengheid te temperen, waarmede de bevolking van Finland door den schout-bij-nacht Plumridge is behandeld. Sir Ch. Napier heeft de gestrengste bevelen gegeven, dat men de eigendommen en koopwaren van de bewoners der Alands-eilanden zou eerbiedigen en ze niet als vijanden behandelen.

Volgens brieven uit Riga tot den 6den zouden 15 schepen van de verbondene vloten een nieuwen togt in de golf van Finland voor Kroonstadt gedaan hebben. Eenigen zouden zelfs weder tot Siskar doorgedrongen zijn. Dit feit verdient evenwel allezins bevestigd te worden.

Men heeft thans stellige berigten ontvangen, dat 3,000 man Fransche troepen en 600 man Engelschen op de Alands-eilanden zijn geland en de Russen in de forten hebben opgesloten. De laatsten hebben bij hunnen aftogt 8 stukken geschut achtergelaten. Sedert den 8sten worden de vestingwerken onafgebroken aangevallen en gebombardeerd.

Verschillende leden van de Deensche Kamers hebben hun ontslag ingediend; indien dit zoo voortgaat, zullen de Kamers weldra gedeeltelijk vernieuwd zijn. Intusschen zijn het meestal leden van de ministeriële partij, die hun ontslag nemen, en de verkiezingen vallen in alle districten in zeer vijandigen zin tegen het Ministerie uit.

**Dresden**, 12 Aug. Eergisteren is in de bladen eene proclamatie van den broeder des Konings, prins Johan Nepomucenus opgenomen, waarin hij verklaart, dat hij ten gevolge van het overlijden van zijn broeder, volgens de constitutionnele orde van troonsopvolging, de regering van het Koningrijk Saksen aanvaart. Hij belooft in dat stuk, dat zijne vaderlijke zorg steeds zal strekken om het regt en de billijkheid te handhaven, de welvaart des lands te bevorderen en de constitutie getrouw na te leven.

### FRANSCHE POST.

**Parijs**, 13 Aug. De rede van lord Clarendon in het Hoogerhuis, heeft zeer versterkt de meening van hen, die van oordeel zijn, dat Oostenrijk zich meer en meer aan de Westersche mogendheden aansluit. Men gaat evenwel te ver, wanneer men van een of- defensief verbond tusschen die mogendheden spreekt. Den 8sten zijn slechts nota's te Weenen gewisseld; daarin zouden evenwel de waarborgen bepaald zijn, die de mogendheden in gemeen overleg van Rusland moeten erlangen, voordat zij den vrede sluiten.

De krijgsoperatiën worden met kracht voortgezet op de Aland-eilanden en in de Krim.

Men heeft hier schaapsvachten besteld voor de soldaten, die welligt in de Oostzee moeten overwinteren.

Een brief van prins Napoleon uit Turkije spreekt weinig van de cholera. Men kan dus aannemen, dat de verwoestingen, die deze ziekte in het leger in het Oosten zou hebben gemaakt overdreven zijn.

Alleen in het kwartier Mouffetard alhier, waarvan de bevolking zich in zeer ongunstige omstandigheden bevondt, raapt deze ziekte nog slagtoffers weg.

Den 20sten zal de Keizer zich naar Pau begeven en er een bal bijwonen, dat de stad hem heeft aangeboden. De *Moniteur* meldt, dat de Keizer eerst tegen het einde van de maand naar Parijs zal terugkeeren en alzoo de feesten van 15 Augustus niet zal bijwonen. De Keizerin blijft nog te Biaritz.

Dingsdag morgen zal alhier een *Te Deum* gezongen worden, terwijl ook de constituërende vergaderingen zullen worden opgeroepen.

**Madrid**, 8 Aug. De hevigste beweging heerscht nog alhier met betrekking tot het lot, dat aan Koningin Maria Christina zal worden voorbereid. Allerwege eischt men hare teregtstelling voor de constituërende cortes. De positie van het Ministerie tegenover de Koningin wordt zeer moeijelijk door de belofte door Espartero gegeven, dat de Koningin-Moeder Madrid niet zal mogen verlaten.

Intusschen doet Pucheta en zijne manschappen overal in de omstreken onderzoek naar den graaf de San Luis en andere leden van het vroegere kabinet.

De rust begint eenigzins te herstellen naardien Pucheta thans tracht zijne manschappen te ontwapenen; reeds hebben drie honderd man van dit onrustige corps de wapenen terug gebragt. Het Gouvernement heeft 15 fr. uitgeloofd voor elk, die een geweer met een bajonet terugbrengt en 12 fr. voor elk, die een karabijn overleverde.

Algemeen is men van oordeel, dat eene enkele constituërende vergadering en geene twee kamers behooren te worden bijeengeroepen. Intusschen ware het gelukkig voor het land geweest, dat het ministerie zich gehaast had om de Cortes bijeen te roepen, daar men het thans niet meer eens is over de constitutie, die in werking zal worden gebragt; eenigen willen die van 1837, anderen die van 1845; velen beginnen van het algemeen stemregt te spreken.

De generaal Concha schijnt zich te Barcelona te handhaven. Volgens telegrafische depêches van den 10den, was een regement daar in opstand gekomen en had twee zijner officieren vermoord. Nadat generaal Manuel de la Concha dien opstand gedempt en het regement veroordeeld had om te worden ontbonden, heeft hij die straf veranderd in die van fusileren van drie der opstandelingen; ook zijn twee soortgelijke werklieden gevat en ter dood gebragt. Door dergelijke krachtige maatregelen begint het vertrouwen in de stad zelve te herleven. Intusschen is de benoeming van den generaal de la Concha tot kapitein-generaal van Catalonie nog niet officieel erkend, en men is niet zonder gegronde vrees, dat hij niet met het hoofdbestuur te Madrid zal overeenstemmen. Dit zou groote onheilen over Spanje kunnen brengen.

De *Gazette* deelt eene circulaire van den nieuwen minister van oorlog, Santa Cruz, mede, die aan de ondergeschikte provinciale junta's voorschrijft, om onmiddellijk aan het gouvernement eene lijst te zenden van al de openbare betrekkingen, die zij vernietigd, hervormd of geschept wenscht te hebben, benevens de namen van afgezette of ontslagene en nieuw benoemde ambtenaren, met vermelding van hunne aanspraken en diensten.

Men wil, dat de junta van Lerida de hevigste opgewondenheid aan den dag legt.

— Men meldt uit Italie, dat de cholera te Genua aan het afnemen is, zoodat het te hopen is, dat deze kwaal weldra die stad zal verlaten hebben. Te Nice daarentegen neemt de ziekte in hevigheid toe.

De bladen van Genua bevatten eene verklaring van den generaal Garibaldi, die een zeer sterken slag zal toebrengen aan de partij der warhoofden, waarvan Mazzino het hoofd is. Garibaldi is geen snoever, maar een man, die weet te handelen. Hij heeft verklaard, dat zijn naam niets te maken heeft met de laatste oproerige bewegingen, die hij afkeurt, en hij maant de jeugd aan zich niet te laten medeslepen door de bedriegelijke inblazingen van misleide of bedriegelijke mannen, die hunne zaak benadeelen of althans in discrediet brengen, door zulke verkeerde of ontijdige gissingen.

Volgens de *Opinione* van Turin zijn den 5den vijf mannen te Parma gefusilleerd. De regentes heeft geweigerd twee nieuwe Oostenrijksche regementen in Parma te ontvangen, verklarende dat zij geene middelen had om ze te onderhouden; zij zijn dan ook weder vertrokken.

### BELGISCHE POST.

**Brussel**, 13 Aug. De *Moniteur* deelt een Koninklijk besluit mede, waarbij de gouden muntspeciën van 10 en 25 franc. met den 5 September aanstaande buiten koers worden gesteld en 's lands kantoren worden opengesteld tot den 4 September om die munt tegen zilver in te wisselen.

# Binnenland.

*'s Gravenhage*, 14 Augustus.

Z. M. heeft den officier van gezondheid der 2de kl. J. Swaving, op verzoek met den laatsten dezer maand eervol uit 's Rijks zeedienst ontslagen.

* Naar men verneemt zal Z. M. de Koning zich den 5 September naar het kamp van Zeijst begeven.

* H. M. de Koningin-moeder is gisteren ten 2 ure met een bijzonderen spoortrein uit de residentie naar Soestdijk vertrokken, H. K. H. de Groot Hertogin van Saxen Weimar Eisenach, H. D. dochter, vergezelde H. M. tot aan het station.

* HH. KK. HH. Prins en Prinses Frederik, benevens HD. gevolg, hebben gisteren op HD. Paviljoen te Scheveningen, het middagmaal gebruikt.

* In de residentie zijn aangekomen en aan het *Hôtel de l'Europe* afgestapt de Graaf Hamillo Zichij, Keiz. en Kon. Kamerheer van Z. M. den Keizer van Oostenrijk en de Graaf Ferdinand Zichij, komende van Weenen.

* Gister morgen zijn het regement dragonders en de batterij rijdende artillerie, hier in garnizoen, uit deze residentie gemarcheerd, om zich naar het kamp te begeven.

* De tien personen, van Naaldwijk, welke zich op den 2den Julij jl., aan feitelijke weêrspannigheid, aan verbreking van sluiting, en aan beleediging en dreigementen jegens hunnen burgemeester hebben schuldig gemaakt, zijn steeds in hechtenis; er schijnt nog niet te zijn beslist, of hun misdrijf moet worden gequalificeerd misdaad of wanbedrijf van wederspannigheid.

* Gisteren heeft de 2e luit. van der Sijssen, van de batterij rijdende artillerie, de uit de residentie vertrekkende batterij tot buiten Delft uitgeleide gedaan. Terugkeerende werd zijn paard door een aankomend rijtuig, waarin zich muzijk bevond, schichtig, met dat gevolg, dat ruiter en paard in de diepe gracht voor de Akademie stortte, en het is niet dan met de grootste moeite, mogen gelukken, gemelden officier te redden, terwijl het paard in de gracht bleef.

* Men wil hier heden weten, dat J. H. Kemper Zaturdag avond tot eene volledige bekentenis van de door hem gepleegde misdaad zou zijn gekomen.

Uit de handelingen en geschriften van het Indisch genootschap te 's Gravenhage, onder de zinspreuk: *Onderzoek leidt tot de Waarheid*, zal ieder, die in Nederlandsch Indie belang stelt, eene nieuwe en hoogst nuttige inrigting leeren kennen, in Mei dezes jaars opgerigt. Haar doel is (art. 1 van het reglement) mede te werken tot verbreiding van kennis betreffende de Nederl. koloniën en bezittingen, en tot bevordering van hare belangen, in verband tot die van het Moederland.

De middelen, waardoor zij tot de bereiking van dat doel zal arbeiden, zijn: 1o. het aanleggen van eene bibliotheek van alle boeken, vlugschriften, dagbladen, handschriften, kaarten, plannen en teekeningen, welke betrekking hebben op de Indische bezittingen (deze boekerij kan hoogst belangrijk worden, en eene ware behoefte vervullen; want de bronnen, zelfs de hedendaagsche, zijn nu zoo verspreid, dat geene particuliere verzameling op volledigheid kan aanspraak maken); 2o. de uitgave van geschriften, waarvan het aantal en de omvang aan het bestuur worden overgelaten. Dit stukje behelst het reglement, de lijst van leden, eene openingsrede van den voorzitter, en den mede-oprigter Jhr. Cornets de Groot, eene toelichting van het reglement door een lid en eenige bedenkingen over een werkje van den heer J. D. van Herwerden. Vreemd aan politieke en oeconomische geschilpunten, zal deze vereeniging uit den aard der zaak niet blijven, het is niet te verwachten, dat zij het stelsel van geheimhouding en onbewegelijkheid zal bevorderen, evenwel zoude men het doel harer oprigters miskennen, zoo men in haar een toekomstig brandpunt van oppositie, of ook eene bepaald politieke vereeniging meende te zien. Zij wil feiten verzamelen, en stellige resultaten geven; geen staatkundig stelsel doordrijven. Het bestuur dezer jeugdige vereeniging bestaat thans uit de heeren Jhr. J. B. Cornets de Groot, pres.: J. Penning Nieuwland, vice-pres. mr. G. M. van der Linden, O. C. baron Holmberg de Beekveld, H. van Rijckevorsel, F. C. Rose, J. T. Canter Visscher en J. A. de Fremerij, secretaris.

De wet tot regeling van het armbestuur is in het *Staatsblad* opgenomen, en zal met 1 September aanstaande in werking treden.

* Volgens hetgeen vroeger is vermeld, bestond het voornemen, in de Kloosterkerk alhier, de plaats aan te wijzen, waar Neerlands geliefde volksdichter Cats begraven ligt. Dit voornemen heeft alsnu uitvoering erlangd, zijnde op Donderdag den 27 der vorige maand, aan de zuid-oost zijde van den oostelijksten der twee pilaren, welke zich in de Kloosterkerk bevinden, een wit, grijsgeaderde marmersteen rondgebogen, en om den pilaar sluitende, gesteld, waarop de naam van Jacob Cats in verheven letters fraai gebeiteld is. Cats ligt genoegzaam aan den voet van dien oostelijken pilaar begraven. De vereeniging, welke dit kleine monument op hare kosten heeft doen vervaardigen, mogt, tot nadere bepaling der juiste plaats, met vrucht gebruik maken van twee belangrijke bescheiden, welke zich in de archieven der Kloosterkerk bevinden, en waarvan het gebruik haar met evenveel bereidwilligheid verleend is geworden als de vergunning tot het stellen van den gedenksteen. Die bescheiden bestaan in twee platte gronden, waarvan de een, geteekend, tot opschrift heeft: Plan van de Predicaire of Kloosterkerk te 's Gravenhage. Dit plan dagteekent van lang voor 1795, en bewijst, dat het vorstelijk gestoelte, waarvan Tomareteo, bij het vermelden der begrafenis van Cats, gewaagt, zich aan of voor dien oostelijken pilaar bevond. Dat voorts de driedubbele grafkelder van Cats, Nis. 9, 10 en 11, in den 9en regel beoosten het vorstelijk gestoelte gelegen was, dit bewijst het andere plan, op koper gegraveerd, hetwelk zeldzaam voorkomt. Plan van de Kloosterkerk in 's Gravenhage, gecorrigeerd. Anno 1735, welk plan alleen dient tot aanwijzing der grafkelders, en hetwelk mede aantoont, dat het graf van Cats van of bij den pilaar, iets ter zijde er van, gevonden wordt.

* Aanstaanden Woensdag des morgens ten 6 ure, zal in de kerk van de H. Theresia, in het Westeinde, het octaaf tot voorbereiding der feestviering van de zaligverklaring van Joannes de Brits en Andreas Bobola, priesters der societeit van Jezus Martelaars, een aanvang nemen, en zullen door de paters A. Frentrop, J. Escherink en A. van der Wolk, onderrigtingen, conferentien en predicatien gehouden worden, tot den volgenden Woensdag avond, als wanneer aan hen, die drie predikatien bijgewoond, gebiecht en gecommuniceerd zullen hebben, volle aflaat verleend worden.

* Morgen ten 10½ ure zal in de kerk van den *H. Anthonius*, op de prinsessegracht het plegtig *Te deum* gezongen worden, bij gelegenheid van den naamdag van Z. M. den Keizer der Franschen.

* De heer A. Desfossez heeft, onder den titel van: *Festival de Rotterdam, Hommage à la société toonkunst*, eene beschrijving in het Fransch uitgegeven van het feest, hetwelk in Julij jl., zoo vele landgenooten en vreemdelingen naar Rotterdam deed henenstroomen en in allen opzigte zoo zeer aan de hooge eischen van kunst en smaak heeft voldaan. De beschrijving hier van kenschetst zich alzoo door degelijkheid en warm gevoel voor de kunst en hare bevordering in Nederland, en is als eene verdienstelijke hulde te meer te beschouwen van een feest, dat zulke grootsche herinneringen heeft achtergelaten.

Men verneemt, dat er geene concessie voor een spoorweg in de noordelijke provinciën zal worden verleend, als daarin de lijn van Arnhem naar Groningen over Zwolle en Assen niet is opgenomen.

Men leest in het *Handelsblad*: In de tweede editie van 7 dezer, hadden wij opgenomen eene statistieke opgave van misdaden, gepleegd in de onderscheidene daarbij opgenoemde landen. Wij noemden de bron, waaruit wij geput hadden, zoo als de mededeeling ons was geworden door een onzer correspondenten, die ons dikwijls met belangrijke stukken van den aard bekend maakte.

Op de aanmerking van de *Tijd*, Noord-Holl. Ct., dat die opgave was verkeerd en op de uitnoodiging der redactie van dat blad, om de bron te vernemen, waaraan de cijfers waren ontleend, schreven wij onmiddelijk aan den bewusten correspondent. Deze meldt ons heden, dat hij die cijfers uit een der buitenlandsche Jour-

nalen, welke hem van tijd tot tijd ter hand komen, voor eenigen tijd onder zijne aanteekening heeft opgenomen, zonder echter de bron er bij te hebben aangeteekend; dat hij ze zeer zeker niet heeft overgenomen uit de «*Waakzaamheid*», omdat hij dat blad niet leest; en dat de slotsom, welke hij voor zich uit die cijfers trok, alleen deze was, dat de Noordsche volken in zedelijkheid boven de zuidelijke uitmunten.

Wij voor ons kunnen er bijvoegen de verzekering, dat onze correspondent, evenmin als wij, daarbij aan eenige zinspeling op de geloofsbelijdenis der onderscheidene landen waarover de statistiek liep; heeft gedacht, en wij zijn volkomen bereid over te nemen de verbeterde statistieke opgaven, welke de *Tijd* belooft.

Uit Weenen wordt gemeld, dat prinses Marianne der Nederlanden den 8 Aug. aldaar is aangekomen, om zich naar Konstantinopel te begeven.

De arrondissements-regtbank te Maastricht, heeft voor de betrekking van regter, opengevallen door de benoeming van den heer Mr. B. Donker Curtius, als raadsheer in het hof van Suriname, voorgedragen de heeren Mrs. J. Nijst, plaatsvervangend regter, N. Nijst, commissaris van politie ter dier stede, en H. Seijdlitz, advocaat.

De *Staats-Courant* bevat staten aantoonende den in- en uitvoer van en op Java en Madura, van en naar den Oosterschen Archipel, in het derde quartaal van 1853. Ingevoerd zijn voortbrengselen van Europa en Amerika *f* 415.003; van de West van Indie en Bengalen, *f* 404.577; van China Manilla en Siam *f* 601,503; van den Oosterschen Archipel *f* 6617, 995, totaal *f* 9,039.078. Uitgevoerd zijn voortbrengselen van den Oosterschen Archipel *f* 4,875.681; van de West van Indie en Bengalen *f* 48,928; van China, Manilla en Siam, *f* 146.028; van Japan *f* 185.883; van Europa en Amerika *f* 2,316.273; totaal *f* 7,572.793.

De *Vlaamsche letterkundige school* of de *Vlaamsche letterkundige beweging* handhaaft haar naam op waardige wijze en ontwikkelt in velerlei opzigten eene verwonderingswaardige kracht. Zoo heeft het taal- en tooneelkundiggenootschap *de Eikel*, te Leuven, besloten om tegen 17 September e. k. een prijskamp van tooneelkunde uit te schrijven, waartoe al de Nederduitsche genootschappen zijn uitgenoodigd. De volgende prijzen zullen worden uitgereikt: 1 voor de tooneelkunde in 't algemeen, 1e prijs een prachtige gouden eerepenning; 2e prijs een zilveren dito. Voor den uitnemendsten tooneelist: 1e prijs een vergulden zilveren eerepenning; 2e prijs een zilveren dito. Voor de verst afgelegene maatschappij een zilveren eerepenning. Voor de luisterrijkste intrede een zilveren dito. Elk genootschap zal verpligt zijn een blijspel met zang in één bedrijf uit te voeren. De *Leuvensche Maatschappij Adelphique dramatique* is bezig om het instuderen van de opera *la laterne magique* van de heeren *Miry* en *van Peene*.

Voor den prijskamp der Maatschappij: *Tael en Kunst* te Antwerpen zijn ingekomen *zestien* drama's en blijspelen.

Het *Théâtre lyrique* te Parijs zal worden geopend met eene nieuwe opera van den tooneeldichter *Gevaert* te Gent.

Zouden onze Rederijker-kamers hierin niets ter navolging kunnen vinden? (*U. C.*)

De verbeterings-raad van het *middelbaar onderwijs in Belgie* heeft de volgende Nederduitsche of met het Nederduitsch in betrekking staande werken aangewezen, om in 1854, als prijzen in de koninklijke Athenaeums te worden uitgereikt: 1. *Beijer*, handleiding tot den Nederd. stijl; 2. *Bilderdijk*, de ziekten der geleerden; 3. id. de geestenwareld; 4 *Blair*, lessen over de redekunst; 5. *Blommaert*, aloude geschiedenis der Belgen; 6. *Bosscha*, vertaling van *Xenophon*; 7. *Consciense*, verschillende werken; 8. *Dautzenberg*, gedichten; 9. *Dautzenberg* en *Prudens van Duijse*, volksleerboek voor middelbare en lagere scholen; 10. *David*, vaderlandsche geschiedenis; 11. id, geschiedenis van Vlaanderen; 12. *Lebrocquy* du Flamand, dans son rapport avec les langues du Nord; 13. *Ledeganck*, bloemen mijner lente; 14. id., de drie zustersteden; 15 id., verspreide en nagelaten gedichten; 16. *Nolet*; de Brauwere van Steenland, Ambiorix; 17. *Olinger*, Fransch-Vlaemsch en Vlaemsch-Fransch woordenboek; 18. *Schrant*, Fenelons brieven over welsprekendheid; 19. *Siegenbeek*, beknopte geschiedenis der Nederduitsche letterkunde; 20, *Snellaert*, schets eener geschiedenis der Nederd. letterk.: 21. *Tollens* uitgekozene werken; 22. *van Beers*, spraekkunst; 23. *van der Palm*, uitgezochte redevoeringen; 24. *van Hall*, Plinius Secundus; 25. id., Marcus Valerius Messala Corvinus; 26. *van Rijswijck*, het woord Gods; 27, *Vermandel*, Vlaemsche poëtiek; 28 *Vondel*, de treurspelen, Lucifer, Gijsbrecht van Aemstel, Palamedes en Maria Stuart; 29. *Wieland*, Sinonymen en 30. *Willems*, Reinaert de Vos.

Uit de Nederl. kolonie Sheboygan schrijft men dd. 11 Julij:

«Den 26 en 27 Junij heerschte hier eene geweldige hitte, teekenende de thermometer op die dagen van 90 tot 94 graden in de schaduw. Ook op andere plaatsen in Wisconsin moet het zeer warm geweest zijn; te Madison stond de therm. van 90 tot 92 graden; te Oshkosh 90; te Milwaukie van 90 tot 93; te Greencay van 92 tot 86 graden.

«Foppe Rijpma, uit de prov. Vriesland, die met een 60tal Nederlanders, grootendeels te New-York, Detroit, Chicago en Grand-Haven gebleven, over zee kwam, arriveerde voor 8 dagen alhier met zijn gezin in goeden welstand, met het doel, om zich in ons naburig Vriesland te vestigen.» (*Pr. Gr. Ct.*)

X **Wijk bij Duurstede**, 13 Augustus. Sedert den 19 Mei l.l. heeft zich in deze gemeente gevormd eene vereeniging tot bevordering van koophandel en landbouw. Trots haar korstondig bestaan, telt zij reeds meer dan negentien leden en begunstigers uit deze gemeente en omstreken, en kan zij zich verblijden, dat tengevolge van hare demarches, de gemeenteraad heden morgen het voor de ingezetenen zoo belangrijke besluit heeft genomen, en na bekomen approbatie van H. H. Gedep. Staten eene weekmarkt, des Woensdags alhier zal worden gehouden voor granen, zaden, aardappelen, groenten, fruit, kaas, boter, eijeren en wild: als kippen, duiven, eenden, kalkoenen, konijnen enz.

Ieder, die met de schoone ligging der gemeente voor boven omschreven doel, bekend is, zal kunnen bevroeden hoezeer het onderwerpelijk raadsbesluit bevorderlijk aan de welvaart der ingezetenen belooft te worden. Eere zij dan ook gebragt aan allen, die tot dit edel doel hebben medegewerkt, waarbij dankbare hulde moet worden gebragt aan de ontwerpers der vereeniging voornoemd, inzonderheid aan haar bestuur, dat met volhardenden ijver alle zwarigheden, miskenning enz. trotseert, om slechts het welbegrepen belang der ingezetenen te behartigen.

## Eerste Huwelijks-afkondiging.

Zondag, 13 Augustus 1854.

Johannes Marinus van der Valk, 26 j., met Philippina Johanna van Essen, 21 j. — Felix Elie la Chapelle, 40 j., met Felicité Henrica Destrée, 24 j. — Coenraad Johannes Henkes, 26 j., met Johanna Maria Smit, 27 j. — Hendrik Nieuwenhuizen, 30 j. met Clara Magdalena Schlahmilch, 31 j. — Carel Coenraad Berendes, 31 j., met Aletta Louisa Everdiena Buijtendorp, 28 j. — Lambert Eugène Guffens 29 j., met Catharina Clasina Asman, 24 j. — Arie Krijn Buijs, 18 j., met Catharina Roos, 20 j. — Pieter Boshoven, 27 j., met Joanna Gesina van Grieken, 20 j.

Volgens eene mededeeling van het Beijersche telegraafbestuur, is sedert den 15den Julij jl. eene veranderde woordentelling ingevoerd voor de berigten die, over het Beijersch-Fransche grenspunt bij Weissenburg, door Frankrijk naar Zwitserland, en door Frankrijk en Zwitserland, naar Sardinie en andere Staten verzonden worden.

Het enkel berigt, over Weissenburg en de Fransche lijnen naar Zwitserland, is op 25 woorden gesteld, terwijl voor elke 10 woorden boven de eerste 25, een vierde van den oorspronkelijken prijs wordt gerekend.

Wanneer een berigt meer dan 95 woorden bevat, wordt de prijs voor een enkel berigt op nieuw gerekend. Bij berigten over Weissenburg, Frankrijk en Zwitserland naar Sardinie, wordt de opklimming van het Duitsch-Oostenrijksch tarief gevolgd. Berigten die, langs denzelfden weg, naar andere Staten dan Sardinie verzonden worden, zijn, zoo zij niet meer dan 20 woorden bevatten, als enkel, tot 50 woorden als dubbel en tot 100 woorden als drievoudig te beschouwen.

Volgens een berigt van Z. M. consul-generaal in Zwitserland, is de oogst aldaar zeer voldoende geweest, en ofschoon de aardappelenziekte zich wederom heeft vertoond, zal evenwel die vrucht overvloedig zijn.

## Per Telegraaf.

**Weenen**, 13 Aug. Een Oostenrijksch officier is naar het hoofdkwartier van Omer-Pacha afgezonden, om met dezen de noodige maatregelen voor het binnenrukken der Oostenrijkers in de Donau-Vorstendommen vast te stellen.

Halim-pacha heeft met 10,000 man Bucharest bezet.

Generaal vorst Gortschakoff bevindt zich nog te Bueso.

Het korps van generaal Luders heeft den 7 Braila verlaten.

**Weenen**, Donderdag 10 Augustus. Volgens den *Moniteur* verwacht men het antwoord op de mededeelingen van Oostenrijk.

Kolonel Kalisch heeft naar Rutschuk het bevel overgebragt, dat de Oostenrijkers de Vorstendommen zullen bezetten.

**Londen**, Maandag 14 Augustus (2 ure). Consols op t. $93\frac{5}{8}$, $\frac{3}{4}$; Mexico N. 3 pct. $24\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$; Peru N. $4\frac{1}{2}$ pct. $69\frac{1}{2}$, $70\frac{1}{2}$; Gren. Uitg. $6\frac{1}{8}$, $\frac{3}{8}$; Ecuador $3\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$; Spanje binnenl. 3 pct. 39, $\frac{1}{4}$; dito 1 pct. $18\frac{1}{4}$, $\frac{3}{4}$; dito Certific. $4\frac{3}{4}$, $5\frac{1}{4}$; dito Passive $3\frac{7}{8}$, $4\frac{1}{8}$; Russen $4\frac{1}{2}$ pct. 85, 86; dito 5 pct. $99\frac{1}{2}$, $100\frac{1}{2}$; Sardinie 5 pct. $85\frac{1}{4}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{1}{2}$.

— De tarwe flaauw; weinig handel. Twee sh. lager.

**Liverpool**, Maandag 14 Augustus. Heden zijn van katoen, tegen vorige prijzen, 5000 balen verkocht.

**Parijs**, Maandag 14 Augustus. Fr. $4\frac{1}{2}$ pct. 99.25; dito 3 pct. 72.75; Sp. binn. 3 pct. $33\frac{1}{4}$; dito 1 pct. 18.

## Advertentien.



**224ste Nederlandsche Staats-Loterij.**

1e LIJST. 1e KLASSE.

Uitgekomen hooge prijzen:

No. 18656 *f* 2500; 6677, 12801, 6405 en ... *f* 1000.

## Prijs-Courant der Effecten.

**AMSTERDAM**, 14 Augustus 1854.

| Nederland. | Pct. | |
|---|---|---|
| Ned. W. Schuld. | $2\frac{1}{2}$ | $60\frac{3}{4}$ 61 61 |
| Dito Certificat. | 3 | $72\frac{7}{8}$ $\frac{15}{16}$ |
| Dito dito | 4 | $90\frac{1}{4}$ $\frac{1}{2}$ |
| O. I. Leening. | 4 | |
| Amort. Syndic. | $3\frac{1}{2}$ | |
| Hand.-Maats. | $4\frac{1}{2}$ | |
| **Belgie.** | | |
| Certificaten. | $2\frac{1}{2}$ | |
| Do *Rothschild*. | $2\frac{1}{2}$ | $48\frac{7}{8}$ |
| **Frankrijk.** | | |
| Obligatien. | 3 | |
| **Spanje.** | | |
| Nieuwe | 1 | $18\frac{7}{16}$ $\frac{5}{8}$ $\frac{1}{2}$ |
| Dito Buitenl. | 3 | |
| Do Binnenl. 6/m. | 3 | $33\frac{7}{16}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{7}{16}$ |
| Bew. Sp. Com. | | $4\frac{11}{16}$ $\frac{13}{16}$ |
| Amort. Schuld. | | |
| **Portugal.** | | |
| Londen nieuwe. | 5 | $36\frac{11}{16}$ $\frac{7}{8}$ $\frac{3}{4}$ |
| Dito uitgest. | 4 | |

| Rusland. | Pct. | |
|---|---|---|
| *Hope* 1798/1816 | 5 | 101... |
| Dito 1828/1829 | 5 | 100... |
| Cert. 1831/1838 | 5 | 84 |
| Dito Dito | $4\frac{1}{2}$ | $85\frac{1}{2}$ |
| Dito *Hope* | 4 | |
| Dito *Stieglitz*. | 4 | 77... |
| Dito dito 5e Ser. | 4 | |
| Inschr. Assig. | 6 | |
| Certific. dito. | 6 | 60 |
| **Polen.** | | |
| Obligatien | 4 | |
| **Oostenrijk.** | | |
| Metalliek | 5 | 66... |
| Dito bet. Amst. | 5 | 76... |
| Dito letter B. | 5 | 76... |
| Dito 1847 | $2\frac{1}{2}$ | 33... |
| Dito 1851/1852 | $2\frac{1}{2}$ | 33... |

Mexic., te Lond. 3 pct. $23\frac{13}{16}$, $\frac{7}{8}$; dito Onb. 23... Gren., te Lond. Onb. $16\frac{3}{4}$; dito Uitg. $6\frac{3}{8}$, $\frac{7}{16}$.

Bij zeer levendigen omzet verkeerde de markt in ... meen willige stemming, zonder dat echter de handel ... levendig en de variatie van groot belang waren. ... Oostenrijksche verdienen de prijsverandering eenige ... bedragende voor oude 4pct. Met. ¼ en voor de nieuwe ...

FRANKFORT, Vrijdag 11 Aug. Metal. 5 p... Spanje binnenl. 3 pct. $33\frac{7}{8}$; dito 1 pct. $18\frac{3}{4}$.


Gedrukt bij C. H. SUSAN, Jr., te 's Graven...